

Livvirkninger gaa over i store Fabrikbedrifter, desto fordelagtigere er det for hele Landet tilsammentaget, saa anerkjender jeg ikke engang det for ubetinget at være politisk taget fornuftigt; jeg anser det for mere tilfredsstillende, for frembringende en større Lykke og Tilfredshed hos de forskjellige Samfundsklasser, naar disse enkelte Menninger kunne leve et mere selvstændigt Liv gennem et mere selvstændigt Erhverv, om dette end bliver tarveligere, end naar de blive Arbeidere i store Erhverv i Fabrikker. Jeg anser dette for at være heldigere og jeg holder for, at det er saa meget mere betænkeligt under de nuværende Forhold at gaa den Vej, hvor man maa sige, at man gaar til det Yderste af, hvad der tør voves i Retning af at indskrænke det bestaaende Næringserhverv, som det fra alle Sider er blevet fremhævet, at der hos os for Diebliffet netop i de arbejdende Klasser reiser sig Forordringer og reiser sig en Bevægelse, hvorefter man dog maa erkjende, at nogen Tvang er tilføede til saa vidt muligt at holde sig oppe i sit Udkomme. Nu er det min Mening, at med Hensyn til saadanne Forordringer fra Arbeidernes Side kan det vistnok ikke være Statens Sag at gribe ind for ad Lovgivningens Vej at ville tvinge bedre Forhold frem gennem Bestemmelser om Arbejdstiden — jeg vil da ikke tale om Arbejdslønnen. Dette er ogsaa blevet antydet under Finanslovens Behandling og ved andre Leiligheder, og det har glædet mig at høre det udtale fra den Side, hvorfra det er kommet. Det, som der derimod kan gøres, er aabenbart dette: at søge at lade Arbejderne tilflyde saa meget indenlandskt Arbejde som muligt og lade dem tilflyde en saa stor Part af, hvad Landet forbruger af forskjellig Slags Haandsværksarbejde som sit Arbejde, derved, at man ikke i Forhold til Fortiden begunstiger den fremmede Vares Indførsel; desuagtet kan man gjerne indrømme, at det er nyttigt at holde Løden gennem en Beskyttelse saa lav, at der er en Spore for Haandværkeren til ikke at hengive sig til Stillestaen og Efterlabenhed, men derimod at gaa frem i Udvikling. Jeg maa altsaa mene, at Regjeringen gaar for vidt i sine Nedsættelser af Taxten overfor Haandværkerne. Jeg ønsker saaledes, at en Udvikling med Hensyn til Nedsættelse i Taxten maa efterhaands blive indført gennem vor Lødslovgivning; men een Ting ønsker jeg fremfor Alt, og det er, at denne Udvikling ikke gaar saaledes, at den virker ødelæggende eller nedbrydende paa vore nuværende hjemlige Erhverv, og for at dette ikke skal ske, mener jeg, at der maa anvendes større Forsigtighed, end der gennem Regjeringsudkastet er anpendt. Der bør navnlig dannes en Overgangsrift. Min ærede Ven tilhøre (Nee) har allerede omtalt det Forslag, der oprindeligt fra mig kom frem i forrige Sessions Udvalg med Hensyn til at danne slige Overgangsfrister. Jeg mener, at det vil være et rigtig System at komme ind paa at sige: „De nuværende Satser forandres først om en vis Tid. Den Be-

skyttelse, som nu er givet, skal formindskes om et vist Mæemaal, formindskes atter om et vist Mæemaal, indtil den naaer et vist Læemaal.“ Kunde man indføre noget Saadant, vilde man i ethvert Tilfælde give Haandværk og Fabrikker en Lidsfrist til at kunne forberede sig; de faae da en Tid, i hvilken de maa bestemme, om de kunne existere under de Forhold, vi skabe ind i Fremtiden, eller de ikke kunne det. Derfor noget Sligt havde fundet Sted ved den Lødslov, som blev givet i 1863, er det min Overbevisning, at vi allerede vilde have været noget bedre inde paa Frihandelsveien, end vi nu ere. Det blev imidlertid ikke gjort dengang, og Følgen deraf er, at Haandværkerne og Fabrikkerne endnu leve i det Daab det ene Aar efter det andet, at der ingen Forordringer skal komme, at der ingen Lødslov skal blive ført igjennem af forskjellige Grunde, af Uenighed mellem de modstaende Anskuelser, ikke alene om Beskyttelse eller Frihandel, men om de egentlige Importtaster. Efter denne ubestemte Haanden kommer tilsidt Forordringer over dem som Zuleasten paa Ronen, og Enden er, at der opstaar ligesaa almindelig Misnøie, som der i sin Tid vakttes faktisk med Nette, theoretisk med Urette — gennem Næringsloven. Det vil jeg haade for Haandværkets Styld og for det repræsentative Systems Styld helst undgaa. Jeg maa altsaa ønske, at forsaavidt dette Forslag til Lov om Løds- og Skibsafgifter skal gaa igjennem i Aar, det da maa gaa igjennem i en meget ændret Skikkelse til den Side; jeg har omtalt. Men det vil være Mange aabenbart, at der ligeoverfor dette Spørgsmaal om at faae nærværende Lovudkast igjennem er der meget forskjellige Meninger, om det vil lykkes, og som jeg alt har antydet, mange Forhaabninger om det Mødte hos dem, som se en Fare i det, saaledes som det er forelagt. Ligeoverfor dette Spørgsmaal, om det vil lykkes at faae Enighed bragt tilveie mellem Regjeringen og de to Thing om dette Lovforslag, anser jeg det for beklageligt, at Spørgsmaalet om Skibsafgifter er slaaet sammen med Lødsreformspørgsmaalet, saaledes at de ere samlede i samme Lov, og man altsaa ikke kan faae denne Reform, om hvilken det vistnok ikke vil være nær saa vanskeligt at opnaa Enighed, uden at tillige den anden bliver vedtagen. Mændens nemlig Absigterne om Enighed om Lødsforordringer i selve Lødsloven i forrige Samling ingenlunde faae overdrevent gladeligt ud, syntes det dog at være en almindelig Erkjendelse, at Lovden om Skibsafgifterne kunde være gaaet igjennem ved en fortsat Forhandling. Naar nu Loven om Skibsafgifterne er optagen som en integrerende Del af selve Lødsloven, saa er det aabenbart, at en Slippen af Enighed i det store Spørgsmaal tillige let kan medføre en Slippen af Enighed i det mindre, men derfor ingenlunde uvigtige, Spørgsmaal. Med Hensyn til selve Sagen holder jeg til samme Anskuelse, som jeg gif ind paa ifor,